

Den Haag, 06 juni 2023
Kenmerk:

Knelpuntenbrief Stand van de uitvoering

De Landelijke Cliëntenraad geeft gevraagd en ongevraagd advies over knelpunten op het terrein van werk en inkomen. We kijken waar de schoen wringt en hebben een analyse gemaakt van de knelpunten.

1. Problemen eenverdieners om sociaal minimum te realiseren door ingewikkeld stelsel

Gezinnen die een aanvulling krijgen via de Toeslagenwet komen door elkaar tegenwerkende regels voor toeslagen en belastingen onder het sociaal minimum terecht. Ze krijgen een uitkering van UWV die aanvult tot het laatstverdiende loon. Als het laatstverdiende loon te laag is om van rond te komen, moet het inkomen worden aangevuld tot het sociaal minimum via de Toeslagenwet. Het kan dan alsnog voorkomen dat het aangevulde inkomen lager uitkomt dan de algemene bijstandsnorm (voor samenwonenden). Het inkomen kan de gemeente in dat geval ophogen via de aanvullende bijstand. Door de samenloop van de verschillende uitkeringen bestaat het risico dat de Belastingdienst het inkomen te hoog vaststelt, waardoor burgers niet alle toeslagen krijgen waar ze recht op hebben (of krijgen zij een naheffing van de Belastingdienst) en komen ze dus alsnog onder het sociaal minimum terecht. Dit betekent dat mensen niet genoeg overhouden om van rond te komen.

Het is schrijnend dat burgers onder dit sociaal minimum terecht kunnen komen omdat verschillende regelingen en/of aanvullingen elkaar 'tegenwerken'. Het laat zien dat de bestaanszekerheid van mensen wordt aangetast, ondanks dat ze alle aanvullingen aanvragen waarop ze recht hebben. Het laat ook zien hoe ingewikkeld de verschillende inkomensregelingen zijn. De aanvulling via de Toeslagenwet hoort in het sociaal minimum te voorzien, maar in de praktijk zien we nu dat mensen pas bij het sociaal minimum komen als ze drie verschillende aanvullingen ontvangen (IVA/WGA, Toeslagenwet en Participatiewet).

De [CRvB heeft een uitspraak \(ECLI:NL:CRVB:2022:1952\)](#) gedaan die belangrijk is voor deze groep mensen. Hierin moet een Arnhems echtpaar extra bijstand van de gemeente krijgen ter compensatie van het niet-ontvangen maximale toeslagenbedrag. De weg naar een oplossing lijkt voor hen te zijn ingezet. Helaas zien we dat meer burgers in de problemen komen door het ingewikkelde web van (inkomens-) aanvullingen. Als uitvoerders soms de effecten van een wijziging in inkomen, toeslag of aanvulling zelf niet kunnen overzien, hoe kunnen we dat dan wel van burgers verwachten? Dit onderwerp is zo ingewikkeld en raakt zoveel mensen dat de LCR het onderwerp op de voet blijft volgen.

2. Loonloze periode uitkering, uitkering structureel te laag vastgesteld

De loonloze periode uitkering is al eerder aangekaart, maar er is nog geen oplossing voor gekomen. Het gaat dan om de periode tussen de aanvraag van een uitkering en de verstrekking van een WIA- of WW-uitkering. Iemand krijgt de uitkering pas als is vastgesteld dat er recht op bestaat. Het komt geregeld voor dat een uitkering een maand (of soms een paar maanden) later wordt verstrekt dan dat deze is aangevraagd.

De aanvrager moet dan minstens een maand overbruggen met spaargeld en een voorschot aanvragen. De meeste mensen weten niet van het bestaan van dat voorschot en worden hiervan ook niet op de hoogte gesteld. Dat laatste is wel belangrijk, want bij de vaststelling van de WIA-uitkering wordt het uitbetaalde jaarinkomen als uitgangspunt genomen. Het missen van een maand (of enkele maanden) uitkering kan dan grote gevolgen hebben. Dat is ook beschreven in de [casus Theunissen](#).

Mensen die voor een langere periode (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn, missen zo één maand (of in sommige gevallen zelfs meerdere maanden) inkomen voor de hele periode dat zij arbeidsongeschikt zijn. De LCR heeft als oplossing voorgesteld om een voorschot automatisch te verstrekken of in elk geval aanvragers hierop te wijzen. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft in de brief aan de Tweede Kamer bevestigd dat dit een oplossing zou kunnen zijn. De heer Theunissen wacht al verschillende jaren op een oplossing voor dit probleem.

Dit knelpunt lijkt op het wetvoorstel 'schuldig nalatig van SVB', waarbij een hardheidsclausule is ingebouwd voor mensen die een (kleine) premieschuld hebben. Een relatief kleine premieschuld kon namelijk leiden tot levenslang een lagere AOW-uitkering. De wetgever heeft hierbij verantwoordelijkheid genomen en burgers een oplossing geboden. We geven een vergelijkbare oplossing in overweging.

3. Vrijwilligers in de knel door hardheden vrijwilligersvergoeding Belastingdienst

Vrijwilligers komen in de problemen door hardheden bij vrijwilligersvergoedingen. De regels van de Belastingdienst zijn zo opgesteld dat een overschrijding van de het maximaal toegestane bedrag (190 per maand, 1900 per jaar) ervoor zorgt dat over het totale ontvangen bedrag belasting moet worden betaald. Extra probleem hierbij is dat de Belastingdienst geen onderscheid maakt tussen een onkostenvergoeding (zoals een reiskostenvergoeding) en een vergoeding voor inzet. Burgers die zich inzetten als vrijwilliger kunnen hierdoor te maken krijgen met onvoorziene naheffingen. Wij hebben eerder aandacht gevraagd voor dit probleem (o.a. via ons [signaal vrijwilligersvergoeding](#)). Na het publiceren van ons signaal zijn Kamervragen gesteld en beantwoord.

Wat opvalt in deze antwoorden is dat de administratieve last nog steeds bij de burger wordt gelegd; er wordt gewezen op het belang van voorlichting. Terwijl juist is gebleken dat burgers de gevolgen onvoldoende kunnen overzien. Voorlichting alleen is volgens de LCR geen structurele oplossing. Ook telt de Belastingdienst nog steeds onkostenvergoeding en vergoeding voor inzet bij elkaar op. Hierdoor blijft de regeling erg gevoelig voor onvoorziene verrekeningen voor de burger.

4. Recht op WW van burgers die onvrijwillig werkloos worden in de persoonlijke dienstverlening

In een recente [uitspraak van de Centrale Raad van Beroep \(CRvB\)](#) ([ECLI:NL:RBROT:2021:12432](#)) heeft de rechter geoordeeld dat het UWV een werkloosheidsuitkering moet verstrekken aan burgers die onvrijwillig werkloos worden en die werkzaam waren in de persoonlijke dienstverlening. Voor deze groep worden opdrachtgevers vrijgesteld van het betalen van werkgeverslasten.

Tot voor kort werden deze medewerkers uitgesloten van het sociale zekerheidsstelsel. Zij konden bij uitval geen aanspraak maken op een WW-uitkering. Deze uitzonderingspositie staat in de Regeling dienstverlening aan huis ([zie voorwaarden](#)). De CRvB oordeelde dat in deze uitzonderingspositie sprake is van indirecte discriminatie van vrouwen, 95% van de hulpverleners aan huis is immers vrouw. De uitspraak is belangrijk voor alle werkenden in de persoonlijke

dienstverlening en kan een groot knelpunt in de uitvoering worden als er uitkeringen verstrekt moeten worden waarvoor geen premies zijn afgedragen.

Conclusie

Uit de verschillende knelpunten komt naar voren dat burgers in sommige gevallen niet kunnen overzien waar ze aan toe zijn of in hun bestaanszekerheid worden aangetast. Dit terwijl zij hier zelf geen invloed op uit kunnen oefenen. Wij werken graag samen met uitvoeringsorganisaties SVB en UWV en de betrokken ministeries om een oplossing te vinden voor deze knelpunten en te werken aan een beter stelsel.